

Kako izgleda ljubav utroje

Marijana Čanak nam otkriva zašto je važno da na svoju TBR (listu knjiga koje treba da pročitamo) dodamo i njen intrigantan roman *Svetlo trojstvo*

Razgovarala: Lidija Čulibrk

Sve je počelo kao eksperiment, mala literarna vežba u formi triptiha. U početku mi se činilo da radim na pripovesti, ali tekst nije imao nameru da se zaustavi. Tamo gde sam mislila da se priča završava, a to je tačka u kojoj glavna junakinja, Dora, ne pristaje na ili-ili, nego bira obojicu – počinje razvoj romana. Više nije pitanje da li, nego kako. Kako da njih troje žive svoju priču, u društvu koje ljubav izjednačava sa monogamijom? Neizbežna je i tema vernosti, ali u drugačijem ključu. Monogamija obesmišljava vernost, ako pred nas postavlja zahtev da, u ime vernosti partneru, izneveravamo sami sebe", rekla nam je Marijana.

Zar ne živimo u vremenu kada je teško naći i jednog partnera? A „trojka” pripada 70- im? Živimo retraditionalizaciju, povratak rigidnih moralnih normi, dogme,

jednournne istine. Sedamdesete su bile rasterećenije i da – verovatno će generacijama koje su tada proživele mladost moj roman biti manje skandalozan nego mladima današnjice. Nije teško naći partnera, teško je održavati lažnu sliku savršenstva, bračni ideal, neokrnjenu porodičnu harmoniju, ideju večnosti. To su bespotrebne iluzije kojih se nije lako odreći. Kao što nije lako prihvatiti tuđu istinu kao jednako validnu. Naprosto, neki ljudi su monogamni, neki su poligamni, a nemati partnera nije nužno stvar neuspeha. Nismo klonovi, svako od nas ima pravo na doticaj sa sopstvenim vrednostima, na jedinstven izraz svog emotivnog i seksualnog profila. Poliamorija je životna činjenica, moralno etiketiranje je izvor frustracije.

Kako zaista vidite problematiku muško-ženskih odnosa danas? Vidim uzajamni nedostatak razumevanja i poštovanja. Uzajamno uskraćivanje slobode. Uzajamno podređivanje i kontrolu u ime perfekcionističke ideje ljubavi i zajedništva. Gde je perfekcionizam, tu je paraliza. Gde nema slobode, tu nema ni govora o

ljubavi. Očekivati od partnera da nam osmisli život i ispunji prazninu, predati mu odgovornost za sopstvenu sreću – izraz je emotivne nezrelosti. Prva stavka je rad na odnosu prema sebi: u kakvom sam partnerstvu sam(a) sa sobom? Tu je početak razumevanja.

Da li je ovaj zaokret u tematici (erotika) i u stilu vaše novo opredeljenje ili jednokratni iskorak?

Ne bi bilo uzbudljivo pisati uvek istu knjigu ili njenu varijaciju jednim nepromenljivim stilom. Pisanje od mene stalno traži nekakav iskorak, promenu, istraživački eksperiment, drugačiju tačku gledišta. Pritom, ne postoji unapred osmišljen plan, volim da ostavim prostora za iznenađenje i onaj neprocenjivi osećaj otkrića. Ujedno mi je bilo važno da erotici vratim izgubljeno dostojanstvo, da je razdvojim od srama i banalizacije.

Koji pisci su uticali na vas u najvećoj meri?

U ranoj mladosti Danilo Kiš, on je moja prva književna ljubav, san, čežnja i žaljenje što smo se mimošli u vremenu. Kasnije me fascinira Pavićev odnos prema jeziku i proširivanje mogućnosti literarne forme, od linearnosti ka ikoničnosti. U protekloj deceniji, obojicu je smenio Bojan Krivokapić.

Koja feministička literatura je neophodna za svaku ženu-čitateljku?

Ne znam šta je feministička literatura. Ako su to teorijske knjige, pamfleti i proglosti, nemam preporuku. Ukoliko govorimo o književnosti, nijedna ideologija ne sme biti važnija od literarnosti, od strasti za pričom, od jezičke igre. Prava književnost nije sluškinja ideologijama, niti je njihovo sredstvo. Postoji filozofija iza teksta, kao potreba za razumevanjem života izvan bilo kakvog izma. Ne razlikujem knjige za žene i knjige za muškarce, za mene su takve podele apsurdne jednako kao kad bih negirala da je moj otac imao udelu u mom rođenju.

Šta vi čitate sada?

Nedavno sam se vratila sa rezidencijalnog boravka u Skoplju, s punim koferom knjiga i planom da u narednom periodu čitam savremenu makedonsku književnost u originalu. Na čitalačkoj listi su mi: Lidija Dimkovska, Kalina Maleska, Olivera Korvezirovska, Ivan Šopov, Vladimir Jankovski, Petar Andonovski, Zvezdan Georgievski.

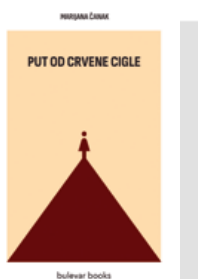
FOTO: XXXXXXXXXXXXXXXX

Pramatere,
Bulevar Books

Klara i Klarisa,
Bulevar Books

Put od crvene cigle,
Bulevar Books

Svetlo trojstvo,
Laguna